

Volebný systém a pandémia COVID-19 v Slovenskej republike

Daniel Krošlák – Paneurópska vysoká škola, Právnická fakulta, Bratislava, Slovensko
Tomáš Gábris – Slovenská akadémia vied, Ústav štátu a práva, Bratislava, Slovensko

1. Úvod

Slovenská republika a jej vláda reagovali na pandémiu COVID-19 vyhlásením mimoriadnej situácie už 11. marca 2020, s následným zavedením núdzového stavu uznesením vlády zo dňa 30. septembra 2020. Kým mimoriadna situácia trvá až do týchto dní (a paralelne s ňou tiež trvá mimoriadna situácia v súvislosti s udalosťami na Ukrajine), núdzový stav definitívne skončil 14. mája 2022. Bol totiž pôvodne vyhlásený najmä preto, aby bolo možné primäť zdravotníkov k plneniu ich pracovných povinností v súvislosti so zdravotnou situáciou spôsobenou pandémiou, a neumožniť im ukončiť pracovný pomer počas núdzového stavu. Tieto potreby však nemuseli byť riešené núdzovým stavom, a na ich dosiahnutie existujú aj menej závažné nástroje, čo bolo vskutku akceptované prijatím novely zákona o hospodárskej mobilizácii, ktorá umožňuje dosiahnuť rovnaké ciele aj bez zavedenia núdzového stavu.

Samozrejme, na zmiernenie rizík pandémie boli paralelne s vyhlásením núdzového stavu zavedené mnohé ďalšie dôležité opatrenia – zákaz zhromaždení, povinnosť nosiť rúška, ale tiež v podstate úplné zastavenie ekonomiky republiky – zatvorením všetkých obchodov a prevádzok poskytovateľov služieb v krajine, s obmedzením ekonomických činností iba na poskytovanie tovaru a služieb online, resp. na diaľku. Celé obdobie pandémie COVID-19 sa tak nieslo v znamení významných zásahov do základných práv, väčšinou vykonávaných prostredníctvom vyhlášok Úradu verejného zdravotníctva, ktorý bol poverený koordináciou boja proti pandémie. Zákonnosť a ústavnosť prijatých opatrení pritom následne potvrdil aj Ústavný súd Slovenskej republiky, preto sa samotné opatrenia prijímané vo forme vyhlášok považujú za ústavne konformné a primerané.

Opatrenia zavedené počas pandémie sa veľkou mierou týkali obmedzovania základných ľudských práv a slobôd, ale zároveň mali iba pomerne malý vplyv na vládu a parlament SR. Tieto orgány si aj počas pandémie naďalej plnili svoje povinnosti a pokračovali vo svojej činnosti štandardným spôsobom a pri výkone ich úloh nevznikali väčšie prekážky. Zhodou okolností sa tiež pritom v rokoch 2020-2022 na Slovensku nekonali žiadne voľby na celoštátnej úrovni; konali sa len dodatočné alebo doplnujúce voľby na úrovni obcí. Na zvládnutie pandémie a volebných práv preto ani nebola potrebná žiadna špeciálna volebná legislatíva. Výslovnú prekážku volebného práva vo forme pozitívneho testu na COVID-19 však napriek tomu zaviedla stručná novela volebného zákona, ktorá umožnila odňať volebné právo tým, ktorí boli v karanténe. Vzhľadom na obmedzený rozsah doplnujúcich volieb len na komunálnej úrovni sa však tieto prekážky v praxi nevyužívali vo väčšom rozsahu.

Až na jeseň roku 2022 sa konali celoštátne voľby do samosprávnych orgánov, ktoré si už skutočne vyžiadali osobitnú novú úpravu, zohľadňujúcu potenciálne problémy s karanténou a s tým súvisiacim odňatím volebného práva – čo už viac nebolo vnímané ako akceptovateľné riešenie. Preto bola zavedená nová úprava v osobitnom zákone prijatom ad hoc pre tieto voľby, ktorá zaviedla možnosť výkonu volebného práva z domu pomocou špeciálnej volebnej schránky prepravovanej špeciálnou volebnou komisiou zriadenou pre tých, ktorí nahlásia obci svoju karanténu a vyjadria svoje želanie hlasovať aj napriek karanténe. Siahlo sa tým teda po menej závažnom a menej obmedzujúcom riešení – zavedením osobitných volebných komisií a urien pre obyvateľov v karanténe, aby sa rešpektovalo ich volebné právo, ktoré bolo dovtedy v zmysle predchádzajúcej úpravy obmedzené v záujme ochrany verejného zdravia.

Pred podrobnejším predstavením príslušnej uvedenej legislatívy sa však musíme na tomto mieste najskôr zaoberať všeobecným rámcom volebného systému na Slovensku, aby sme tak následne mohli poukázať na potenciálne riziká novozavedených volebných opatrení, ktoré

sa môžu teoreticky skopirovať aj pre parlamentné voľby naplánované na 30.9.2023, a to či už vo forme jednorazového časovo obmedzeného ad hoc riešenia, alebo vo forme generálnej úpravy platnej vo všeobecne zákonom vymedzených (pandemických) situáciách.

2 Vývoj volebného systému pre parlamentné voľby

Po páde bývalého režimu v roku 1989 vyvstala prirodzená potreba zmeniť dovtedy fungujúci volebný systém. Voľby totiž v prednovembrovom období slúžili len ako prostriedok manifestácie postavenia vládnucej komunistickej strany. Ich výpovedná hodnota o vtedajšom stave verejnej mienky bola nulová, čo dokladajú aj volebné výsledky komunistickej strany nachádzajúce sa na úrovni vyše 99,9 %.¹ Navyše, starý väčšinový volebný systém nezodpovedal požiadavkám nových strán a verejnosti v ponovembrovom období.

Preto bol hneď v prvej fáze transformácie právneho poriadku prijatý nový zákon č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady (SNR). Na jeho základe bol pre voľby do SNR (od roku 1993 Národná rada Slovenskej republiky – NR SR) zavedený **listinný pomerný volebný systém**.² Na vstup do parlamentu bola stanovená hranica zisku 3 % hlasov, pričom pre prípadné koalície nebola táto úroveň navyšovaná. Štátne územie bolo rozdelené do 4 volebných obvodov, čo kopírovalo vtedajšie krajské členenie (Bratislava, Západoslovenský, Stredoslovenský a Východoslovenský kraj). Počet mandátov pre jednotlivé obvody, resp. kraje, nebol pevne stanovený, ale závisel od počtu odovzdaných hlasov vo voľbách.³

Pre parlamentné voľby v roku 1992 došlo vo volebnom zákone k pomerne výrazným úpravám. Tie sa dotkli hlavne menších politických strán. V porovnaní s predošlým obdobím bola totiž zvýšená uzatváracia klauzula na 5 % a došlo tiež k jej odstupňovaniu pre kandidujúce koalície. Pre dvoj a trojčlenné zoskupenia bola stanovená úroveň 7%, v prípade štyroch a viacerých členov to bolo až 10 %. V ďalšom období zostala táto podoba v podstate zachovaná, keď pre nasledujúce voľby v roku 1994 došlo iba k miernym a skôr formálnym úpravám.⁴

K zásadným zmenám volebného systému došlo potom pred voľbami v roku 1998, keď klesajúce preferencie dovtedy vládnučích politických strán (Hnutie za demokratické Slovensko, Slovenská národná strana, Združenie robotníkov Slovenska) ich primäli k tomu, „*aby účelovým spôsobom využila atribút parlamentných volieb k udržaniu svojho postavenia.*“⁵ Novela volebného zákona prijatá v krátkom časovom predstihu pred voľbami zmenila a nanovo upravila aj základné pravidlá:

- a) Došlo k zrušeniu dovtedajšieho rozdelenia na štyri volebné kraje a nahradilo ho zavedenie jedného volebného obvodu, v ktorom boli volení všetci 150 poslanci NR SR.

¹ SPÁČ, P.: *Priama a zastupiteľská demokracia na Slovensku. Volebné reformy a referendá po roku 1989*. Brno : CDK, 2010, s. 46.

² Listinný pomerný volebný systém patrí medzi najrozšírenejšie. Medzi jeho základné črty patrí:

- a) voľby sa uskutočňujú vo viacmandátovom volebnom obvode/viacmandátových volebných obvodoch;
- b) politické strany (resp. koalície) zostávajú hromadné kandidátne listiny, na ktorých sú kandidáti zoradení v poradí určenom politickou stranou;
- c) voliči primárne hlasujú za politické strany, nie ich kandidátov (to potom čiastočne koriguje tzv. prednostné hlasovanie)
- d) mandáty sa pridelujú politickým stranám podľa pomeru hlasov, ktoré získali vo voľbách;
- e) v rámci politických strán sa mandáty pridelujú kandidátom spravidla v poradí, v akom sú uvedení na kandidátnej listine (výnimku z toho predstavuje obsadenie mandátov na základe prednostných hlasov).

Bližšie pozri OROSZ, L. – MOLEK, P. – SVÁK, J. – ŠIMÍČEK, V.: *Volebné právo a súdny prieskum volieb v Českej republike a Slovenskej republike*. Bratislava : C. H. Beck, 2016, s. 168 a nasl.

³ *Ibid.*, s. 47.

⁴ *Ibid.*

⁵ *Ibid.*, s. 48.

- b) Uzatváracia klauzula 5 % bola síce ponechaná, avšak jej platnosť bola rozšírená aj na každého člena kandidujúcej koalície, čo znamenalo ich faktickú elimináciu, keďže ich zmysel sa týmto ustanovením vytratil.⁶
- c) Volebná kampaň mohla byť vedená iba vo verejnoprávnych médiách (so silným vplyvom vlády, resp. Hnutia za demokratické Slovensko), súkromné médiá boli z tohto procesu vylúčené.
- d) Bola reorganizovaná štruktúra volebných orgánov s nadradeným postavením štátnej správy na úkor samosprávy.⁷

Napriek týmto zmenám opozičné strany vo voľbách v roku 1998 uspeli a z nich vytvorená nová vláda presadila zmenu pravidiel pre koalície, keď boli pre ne opätovne zavedené hranice 7 % a 10 % percent v závislosti od počtu ich členov. Naopak, jeden volebný obvod zostal zachovaný a v tejto podobe pretrval až do súčasnosti. Daný stav nezmenil ani nasledujúci volebný zákon č. 333/2004 Z. z., a ani v súčasnosti platný volebný kódex č. 180/2014 Z. z.

3 Platná úprava výkonu volebného práva v Slovenskej republike⁸

Základnú líniu úpravy volebného práva v Slovenskej republike možno vyvodiť z organickeho prepojenia ustanovení čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1 a čl. 30 Ústavy SR. Na túto líniu nadväzujú ďalšie ustanovenia ústavy. Podrobne a systematicky je však volebné právo upravené až na zákonnej úrovni, konkrétne v **zákone č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva** a v **zákone č. 181/2014 Z. z. o volebnej kampani**.

Zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva kodifikoval právnu úpravu jednotlivých druhov volieb a celoštátneho referenda, dovtedy roztrúsenú do viacerých právnych predpisov (ide o voľby do NR SR, voľby do Európskeho parlamentu, voľby prezidenta SR, ľudové hlasovanie o odvolaní prezidenta SR, voľby do orgánov územnej samosprávy a referendum vyhlásené podľa čl. 93 až 100 ústavy).⁹

3.1 Aktívne a pasívne volebné právo

Z ustanovení obsiahnutých v osobitných častiach zákona o podmienkach výkonu volebného práva v spojení s jeho všeobecnými ustanoveniami a tiež príslušnými ustanoveniami Ústavy SR možno vyvodiť, že **aktívne volebné právo (právo voliť)**:

- do **Národnej rady SR** a pri voľbách **prezidenta** majú občania SR, ktorí najneskôr v deň konania volieb dovŕšia **18 rokov** veku (§ 3, 42 a 98 zákona),
- do **Európskeho parlamentu** majú **občania SR**, ktorí majú na území SR trvalý pobyt, ako aj **občania iného členského štátu Európskej únie**, ktorí majú na území SR trvalý pobyt, a tiež **občania SR, ktorí nemajú trvalý pobyt** na území SR a ani na území iného štátu Európskej únie, ak sa v deň konania volieb zdržiavajú na území SR (§ 3 a 72 zákona),

⁶ Táto konkrétna úprava bola zjavným útokom na volebnú koalíciu opozičných strán, ktorá vznikla pod názvom Slovenská demokratická koalícia (tvorili ju Demokratická únia, Kresťanskodemokratické hnutie, Demokratická strana, Sociálnodemokratická strana Slovenska a Strana zelených). Po uvedenej zmene boli tieto strany nútené sa „pretransformovať“ z koalície na politickú stranu s rovnakým názvom a exkluzívnym členstvom. Členmi SDK sa tak v tom čase stalo len 150 kandidátov do volieb.

⁷ Ibid.

⁸ Táto časť koncepcie v značnej miere vychádza zo spracovania v publikácii OROSZ, L. – MOLEK, P. – SVÁK, J. – ŠIMÍČEK, V.: *Volebné právo a súdny prieskum volieb v Českej republike a Slovenskej republike*. Bratislava : C. H. Beck, 2016, s. 294 a nasl.

⁹ Dôvodom na takéto zjednotenie právnej úpravy boli podľa dôvodovej správy k návrhu tohto zákona rozdielny prístup zákonodarcu pri úprave volebných inštitútov, terminologická nejednotnosť, rozdielnosť postupov, ako aj potreba záruk zákonnosti a demokratických princípov pri výkone volebného práva.

- do **orgánov samosprávnych krajov** majú **občania SR** a **cudzinci**, ktorí majú trvalý pobyt v obci, ktorá patrí do územia samosprávneho kraja, alebo majú trvalý pobyt vo vojenskom obvode, ktorý patrí na účely volieb do orgánov samosprávneho kraja do jeho (§ 3 a 131 zákona v spojení s čl. 30 ods. 1 a čl. 69 ods. 4 a 5 Ústavy SR),
- do **samosprávy obcí** majú **obyvatelia** obce (občania i cudzinci), ktorí majú v obci trvalý pobyt (§ 3 a 163 zákona v spojení s čl. 30 ods. 1 a čl. 69 ods. 2 a 3 Ústavy SR).

Z ustanovení obsiahnutých v osobitných častiach zákona o podmienkach výkonu volebného práva v spojení s príslušnými ustanoveniami ústavy je možné vyvodiť, že **pasívne volebné právo (právo byť volený)**

- do **NR SR** majú **občania SR**, ktorí najneskôr deň konania volieb dovŕšia **21 rokov** veku a majú trvalý pobyt na území SR (čl. 74 ods. 2 Ústavy SR a § 43 zákona),
- za **prezidenta SR** majú **občania SR**, ktorí sú voliteľní za poslancov NR SR a v deň voľby dosiahli vek **40 rokov** (čl. 103 ods. 1 Ústavy SR),
- za **poslanca Európskeho parlamentu** majú **občania SR**, ktorí najneskôr v deň konania volieb dovŕšia **21 rokov** veku, ako aj **občania iného členského štátu**, ktorí najneskôr v deň konania volieb dovŕšia **21 rokov** veku a neboli zbavení práva byť volený v členskom štáte Európskej únie, ktorého sú štátnymi občanmi (§ 73 zákona),
- za **poslanca zastupiteľstva samosprávneho kraja** majú **obyvatelia** samosprávneho kraja (občania i cudzinci), ktorí majú trvalý pobyt v obci alebo vo vojenskom obvode, ktoré patria do územia volebného obvodu, v ktorom kandidujú, a najneskôr v deň volieb dovŕšia **18 rokov** veku (čl. 30 ods. 1 Ústavy SR a § 132 zákona),
- za **predsedu samosprávneho kraja** majú **obyvatelia** samosprávneho kraja (občania i cudzinci), ktorí najneskôr v deň konania volieb dovŕšia **25 rokov** veku (čl. 30 ods. 1 Ústavy SR a § 133 zákona),
- za **poslanca obecného zastupiteľstva** majú **obyvatelia** obce (občania i cudzinci), ktorí majú trvalý pobyt v obci, v ktorej kandidujú, a najneskôr v deň volieb dovŕšia **18 rokov** veku (čl. 30 ods. 1 Ústavy SR v spojení s § 164 zákona),
- za **starostu obce** majú **obyvatelia** obce (občania i cudzinci), ktorí majú trvalý pobyt v obci a najneskôr v deň konania volieb dovŕšia **25 rokov** veku a spĺňajú „... *predpoklady, na výkon funkcie starostu podľa osobitného predpisu*“ (čl. 30 ods. 1 Ústavy SR v spojení s § 165 zákona).

Prekážky výkonu volebného práva

Prekážkou **práva voliť** je podľa § 4 zákona č. 180/2014 Z. z. zákonom ustanovené obmedzenie osobnej slobody z dôvodov ochrany verejného zdravia, ak osobitný zákon v čase pandémie neustanoví inak.

Zákon ustanovuje aj tri prekážky **práva byť volený** (§ 6):

- a) výkon trestu odňatia slobody,
- b) právoplatné odsúdenie za úmyselný trestný čin, ak odsúdenie nebolo zahladené,
- c) pozbavenie spôsobilosti na právne úkony.

3.2 Vyhlásovanie volieb

Vyhlásenie volieb predstavuje z časového hľadiska v poradí prvé štádium volebného procesu, na ktoré nadväzujú v logickej postupnosti ďalšie úkony a postupy. V súlade s dikciou čl. 89 ods. 2 písm. d) Ústavy SR zákon o podmienkach výkonu volebného práva zveruje právomoc vyhlasovať všetky typy volieb **predsedovi NR SR**.

Zákon o podmienkach výkonu volebného práva pritom jednotne ustanovuje požiadavku, aby boli voľby do NR SR, voľby do Európskeho parlamentu a voľby do orgánov územnej samosprávy vyhlásené najmenej 110 dní pred dňom ich konania. Takáto úprava sa však neuplatnila vo vzťahu k voľbám prezidenta, ktoré predseda NR SR musí podľa § 106 ods. 1 zákona vyhlásiť najneskôr 55 dní dňom ich konania.¹⁰

Zákon o podmienkach výkonu volebného práva v § 20 ods. 2 tiež ustanovuje, čo musí rozhodnutie o vyhlásení volieb obsahovať (ide najmä o deň konania volieb, lehotu na utvorenie volebných okrskov a určenie miestností, lehotu na utvorenie volebných komisií a na ich zasadanie), ako aj skutočnosť, že pre všetky typy volieb sa jednotne určuje, že voľby sa konajú v jeden deň, ktorým je sobota v čase od siedmej do dvadsiatej druhej hodiny, pričom starosta obce je vzhľadom miestne podmienky oprávnený určiť začiatok hlasovania na skoršiu hodinu, najviac však o dve hodiny (§ 20 ods. 3). Rozhodnutie o vyhlásení sa obligatórne uverejňuje v Zbierke zákonov SR (§ 20 ods. 1).

3.3 Volebné obvody a volebné okrsky

V podmienkach Slovenskej republiky sú **volebné obvody a ich hranice** pri voľbách do NR SR, voľbách do Európskeho parlamentu, voľbách prezidenta a voľbách predsedu samosprávneho kraja a starostu obce **ustanovené ex lege**. Zákon o podmienkach výkonu volebného práva ustanovuje pre voľby do NR SR a pre voľby do Európskeho parlamentu **jeden viacmandátový obvod** zahŕňajúci celé územie Slovenskej republiky.¹¹ **Jeden jednomandátový obvod** zase ustanovuje pre voľby prezidenta (tu zahŕňa celé územie SR), pre voľby predsedu samosprávneho kraja (tu zahŕňa celé územie samosprávneho kraja) a pre voľby starostu (tu zahŕňa územie celej obce).

Pre voľby poslancov zastupiteľstiev samosprávnych krajov a obecných zastupiteľstiev sa utvárajú **viacmandátové volebné obvody**. Právomoc utvoriť volebné obvody a určiť ich hranice, ako aj počet poslaneckých mandátov v nich je zverená zastupiteľstvám samosprávneho kraja, resp. zastupiteľstvám obcí, ktoré ju musia uplatniť v lehote uvedenej v rozhodnutí o vyhlásení volieb (bližšie pozri § 134 a § 166 zákona č. 180/2014 Z. z.).

Pokiaľ ide o **volebné okrsky**, zásady ich utvárania sú ustanovené jednotne pre všetky typy volieb. Utváranie volebných okrskov a určovanie volebných miestností je zverené do pôsobnosti starostov obcí (primátorov miest), a to v lehotách určených rozhodnutím o vyhlásení volieb. Zákon pritom ustanovuje, že volebný okrskok by sa mal utvoriť tak, aby zahŕňal spravidla 1000 voličov (bližšie pozri § 8 zákona č. 180/2014 Z. z.).

3.4 Volebné orgány

V súvislosti s organizáciou a riadením volieb plnia nezastupiteľné úlohy **volebné komisie**. Zákon o podmienkach výkonu volebného práva predpokladá pre všetky typy volieb zriadenie **okrskových volebných komisií a okresných volebných komisií**, na účely volieb orgánov samosprávneho kraja tiež **zriadenie volebných komisií samosprávnych krajov a obvodových volebných komisií** a na účely volieb orgánov samosprávy obcí zriadenie **miestnych, resp. mestských komisií** (ďalej aj „volebné komisie nižšieho stupňa“). Vrcholným riadiacim orgánom pre všetky typy volieb je **Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán**. Popri volebných komisiách zákon označuje za volebné orgány

¹⁰ Tejto právomoci predsedu NR SR sa však týka aj čl. 103 ods. 3 ústavy, ktorého dikcia je mierne odlišná: „Voľbu prezidenta vyhlasuje predseda Národnej rady Slovenskej republiky tak, aby sa prvé kolo volieb uskutočnilo najneskôr 60 dní pred uplynutím funkčného obdobia úradujúceho prezidenta. Ak sa úrad prezidenta uvoľní pred uplynutím funkčného obdobia, predseda Národnej rady Slovenskej republiky vyhlási voľbu prezidenta do siedmich dní tak, aby sa prvé kolo volieb uskutočnilo najneskôr do 60 dní odo dňa vyhlásenia voľby prezidenta.“

¹¹ Uvedená úprava bola „posilnená“ novelizáciou ústavy ústavným zákonom č. 24/2023 Z. z., ktorým sa do ustanovenia čl. 74 vložil nový odsek 3 s nasledovným znením: „Územie Slovenskej republiky tvorí pre voľby do Národnej rady Slovenskej republiky jeden volebný obvod.“

aj a) Ministerstvo vnútra SR, b) Štatistický úrad SR, c) okresné úrady, d) samosprávne kraje a e) obce.

Kľúčovú úlohu spomedzi uvedených orgánov zohráva **Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán**. Ide o nezávislý orgán na kontrolu financovania politických strán a politických hnutí, riadenie volieb a zisťovanie výsledkov volieb. Štátna komisia má 14 členov, z ktorých 10 členov delegujú do komisie politickej strany, ktoré v ostatných voľbách získali zastúpenie v NR SR, a to pomerne k počtu získaných poslaneckých mandátov. Počet členov Štátnej komisie delegovaných politickými stranami, ktoré vytvorili vládu, sa pritom musí rovnať počtu členov Štátnej komisie delegovaných ostatnými politickými stranami zastúpenými v NR SR. Táto rovnosť (5+5) musí byť zachovaná počas celého funkčného obdobia Štátnej komisie. Po jednom členovi Štátnej komisie deleguje predseda Ústavného súdu SR, predseda Najvyššieho súdu SR, generálny prokurátor a predseda Najvyššieho kontrolného úradu SR.

Členom Štátnej komisie môže byť len občan SR, ktorý má trvalý pobyt na území SR, je bezúhonný (bezúhonným je ten, kto nebol právoplatne odsúdený za trestný čin), spôsobilý na právne úkony v plnom rozsahu, má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a dosiahol vek najmenej 35 rokov. Tá istá osoba sa pritom môže stať členom Štátnej komisie najviac v dvoch po sebe nasledujúcich funkčných obdobiach. Zákon o podmienkach výkonu volebného práva ustanovuje v § 14 aj nezlučiteľnosť funkcie člena Štátnej komisie s inými verejnými funkciami.

Štátna komisia má základe § 16 ods. 1 zákona o podmienkach výkonu volebného práva zverenú širokú pôsobnosť, ktorá je konkretizovaná v ďalších ustanoveniach tohto zákona a tiež v zákone o volebnej kampani a zákone o politických stranách. Štátna komisia

- a) preskúmava a registruje kandidátne listiny pre voľby do NR SR a pre voľby do Európskeho parlamentu,
- b) dohliada na pripravenosť volebných komisií nižších stupňov zabezpečovať úlohy podľa tohto zákona,
- c) riadi odborný sumarizačný útvar pri plnení úloh podľa tohto zákona,
- d) kontroluje financovanie politických strán,
- e) kontroluje financovanie a vedenie volebnej kampane,
- f) je odvolacím orgánom proti rozhodnutiam ministerstva vnútra vydaným podľa osobitných predpisov vo veciach financovania politických strán a vo veciach volebnej kampane,
- g) prerokúva pridelenie vysielacích časov v televíznom vysielaní a rozhlasovom vysielaní počas volebnej kampane na základe návrhu vysielateľa,
- h) zisťuje a zverejňuje priebežné a celkové výsledky volieb,
- i) vyhotovuje zápisnicu o výsledku volieb,
- j) vydáva kandidátom zvoleným za poslancov NR SR a poslancov Európskeho parlamentu osvedčenia o zvolení,
- k) vyhlasuje nastúpenie náhradníka za poslanca Európskeho parlamentu,
- l) oznamuje predsedovi NR SR nastúpenie náhradníka alebo neuplatňovanie mandátu v prípade, v ktorom to ustanovuje zákon v osobitných častiach,
- m) usmerňuje spracovanie výsledkov hlasovania,
- n) odovzdáva volebné dokumenty do úschovy ministerstvu vnútra,
- o) plní ďalšie úlohy podľa osobitných častí tohto zákona a podľa osobitných predpisov.

Volebné komisie nižšieho stupňa sú vytvárané na tzv. delegačnom princípe, ktorý je (zjednodušene) založený na tom, že politické strany zaregistrované na účely volieb (pri voľbách prezidenta tiež petičný výbor, ktorý navrhol kandidáta na funkciu prezidenta) delegujú do jednotlivých stupňov volebných komisií rovnaký počet zástupcov, resp. ich náhradníkov. Členom volebnej komisie môže byť ten, kto dovŕšil 18 rokov veku, je spôsobilý na právne úkony a má trvalý pobyt na území SR; nemôže ním však byť kandidát na volenú funkciu.

Volebné komisie nižšieho stupňa sú teda „laickými“ komisiami, keďže zákon pre členstvo v nich nestanovuje žiadne profesionálne či vzdelanostné predpoklady.

Volebné komisie nižšieho stupňa musia mať najmenej päť členov. Ak sa minimálny počet nedosiahne, chýbajúcich členov vymenuje starosta obce, pokiaľ ide o okrskové volebné komisie a miestne volebné komisie; ďalej menuje členov prednosta okresného úradu, pokiaľ ide o okresné volebné komisie, a predseda samosprávneho kraja, pokiaľ ide o volebnú komisiu samosprávneho kraja a obvodné volebné komisie. Starosta, prednosta okresného úradu a predseda samosprávneho kraja pritom nie sú pri dopĺňaní členov komisií ničím obmedzení (tak by mohlo dôjsť napr. k situácii, že starosta obce doplní komisiu o svojich najbližších príbuzných, čo však rozhodne želateľné nie je).

Úlohy volebných komisií nižšieho stupňa sú evidenčné, poriadkové, kontrolné a sumarizačné. Mimoriadne významnú rolu zohrávajú volebné komisie nižšieho stupňa a predovšetkým okrskové volebné komisie pri zabezpečovaní priebehu hlasovania a sčítavania hlasov, teda pri určovaní výsledkov volieb. V prípravnom štádiu volieb majú zásadný význam pri voľbách orgánov územnej samosprávy rozhodnutia volebnej komisie samosprávneho kraja a miestnej volebnej komisie o zaregistrovaní kandidátov (kandidátnych listín), ktoré podliehajú súdnemu prieskumu.¹²

3.5 Navrhovanie a registrácia kandidátnych listín a kandidátov

Navrhovanie a registrácia kandidátnych listín a kandidátov predstavuje jedno z najvýznamnejších štádií volebného procesu. Má z politického hľadiska kľúčový význam, keďže v jeho rámci sa s definitívnou platnosťou vymedzí okruh kandidátov, ktorí zvedú politický zápas o hlasy voličov vo voľbách.¹³

1. Pokiaľ ide o voľby do NR SR, zákon o podmienkach výkonu volebného práva v § 50 až 54 ustanovuje, že kandidátne listiny môžu podávať len politické strany a politické hnutia, a to najneskôr 90 dní pred dňom konania volieb. Politické strany môžu na účely volieb utvoriť aj koalíciu a podať spoločnú kandidátnu listinu. Kandidátna listina musí obsahovať:

- názov politickej strany alebo názvy politických strán tvoriacich koalíciu,
- zoznam kandidátov, ktorý obsahuje meno, priezvisko, titul, dátum narodenia, zamestnanie, ktoré kandidát vykonáva v čase podania kandidátnej listiny, adresu trvalého pobytu kandidáta a poradie na kandidátnej listine vyjadrené arabským číslom pri všetkých kandidátoch,
- meno, priezvisko, funkciu, podpis osoby oprávnenej konať v mene politickej strany a odtlačok pečiatky politickej strany; v prípade koalície meno, priezvisko, funkciu, podpis osoby oprávnenej konať v mene každej politickej strany tvoriacej koalíciu a odtlačok pečiatky každej politickej strany tvoriacej koalíciu.

Ku kandidátnej listine musí byť pripojené:

- vlastnoručne podpísané vyhlásenie každého kandidáta uvedeného na kandidátnej listine, že súhlasí so svojou kandidatúrou, nekandiduje na inej kandidátnej listine a nemá prekážky práva byť volený,
- potvrdenie o uhradení volebnej kaucie 17 000 eur,¹⁴
- zoznam

¹² OROSZ, L. – MOLEK, P. – SVÁK, J. – ŠIMÍČEK, V.: *Volebné právo a súdny prieskum volieb v Českej republike a Slovenskej republike*. Bratislava : C. H. Beck, 2016, s. 310.

¹³ Ibid.

¹⁴ Volebná kaucia sa uhrádza na mimorozpočtový účet, ktorý na tento účel zriadi ministerstvo vnútra; číslo tohto účtu zverejní ministerstvo vnútra na svojom webovom sídle. Ministerstvo vnútra vráti uhradenú kauciu do jedného mesiaca po vyhlásení výsledku volieb politickej strane alebo koalícii, ktorej kandidátna listina nebola zaregistrovaná, alebo politickej strane, alebo koalícii, ktorá získala aspoň dve percentá z celkového počtu odovzdaných platných hlasov. Kaucie, ktoré sa nevracajú, sú príjmom štátneho rozpočtu.

- a. členov najvyššieho orgánu politickej strany podľa zaregistrovaných stanov podľa osobitného predpisu s uvedením poradového čísla, mena a priezviska, adresy trvalého pobytu a dátumu narodenia každého člena uvedeného v zozname v počte najmenej 5-násobku členov výkonného orgánu strany s pripojeným vlastnoručne podpísaným vyhlásením každého člena uvedeného v zozname, ktorým potvrdzuje svoje členstvo v najvyššom orgáne politickej strany podľa zaregistrovaných stanov; pravosť podpisu musí byť úradne osvedčená, a to najskôr v deň uverejnenia rozhodnutia o vyhlásení volieb v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, alebo
 - b. členov politickej strany rovnajúci sa najmenej dvojnásobku počtu kandidátov uvedených na kandidátnej listine politickej strany s uvedením poradového čísla, mena a priezviska, adresy trvalého pobytu a dátumu narodenia každého člena s pripojeným vlastnoručne podpísaným vyhlásením každého člena politickej strany uvedeného v zozname, ktorým potvrdzuje svoje členstvo v politickej strane; pravosť podpisu musí byť úradne osvedčená, a to najskôr v deň uverejnenia rozhodnutia o vyhlásení volieb v Zbierke zákonov Slovenskej republiky,
- oznámenie o určení splnomocnenca politickej strany alebo koalície a jeho náhradníka s uvedením mena, priezviska a adresy, na ktorú možno doručovať písomnosti; úkonmi splnomocnenca vo volebných veciach je politická strana alebo koalícia viazaná, pričom splnomocnencom politickej strany alebo koalície ani jeho náhradníkom nemôže byť kandidát.

Na kandidátnej listine môže politická strana alebo koalícia uviesť najviac 150 kandidátov. Zároveň na nej môže politická strana uviesť svoj grafický znak; na kandidátnej listine koalície sa môžu uviesť grafické znaky politických strán, ktoré tvoria koalíciu. Po podaní kandidátnej listiny ju nie je možné doplniť o ďalších kandidátov ani meniť ich poradie.

Predložené kandidátne listiny preskúmava Štátna komisia najneskôr 80 dní pred dňom konania volieb a najneskôr 70 dní pred dňom konania volieb rozhodne, že:

- a) zaregistruje kandidátne listiny, ktoré sú v súlade so zákonom,
- b) zaregistruje kandidátne listiny, ktoré boli upravené podľa požiadaviek zákona (napr. vyčiarkne z nej kandidátov, ktorí nespĺňajú zákonom ustanovené podmienky kandidatúry), alebo
- c) odmieta registráciu kandidátnej listiny.

2. Podmienky navrhovania a registrácie kandidátnych listín pre voľby do Európskeho parlamentu sú v zásade identické, ako je to pri voľbách do NR SR. Z rozdielov stojí za zmienku azda len upozornenie na to, že na kandidátnej listine môžu politické strany a ich koalície popri občanoch SR navrhnúť aj občanov iných členských štátov EÚ, ktorí majú trvalý pobyt na území SR, a tiež výšku volebnej kaucie, ktorá bola stanovená vo výške 1 700 eur.

3. Vo vzťahu k navrhovaniu a registrácii kandidátov na voľbu prezidenta SR je právna regulácia a aj terminológia zákona iná ako pri iných typoch volieb, čo možno čiastočne súvisí s tým, že niektoré otázky navrhovania kandidátov na voľbu prezidenta sú upravené priamo v Ústave SR.

4. Pokiaľ ide o voľby poslancov zastupiteľstiev samosprávnych krajov, zákon (§ 139 až 142) priznáva právo navrhovať kandidátov **politickým stranám**, ktoré môžu podať aj **spoločnú kandidátnu listinu** (v tejto súvislosti zákon ustanovuje požiadavku, že ak sa volia poslanci zastupiteľstva v dvoch alebo viacerých volebných obvodoch, musí politická strana vo všetkých z nich postupovať rovnako, t. j. buď podať kandidátnu listinu vo volebných obvodoch

samostatne, alebo v koalícii s tou istou politickou stranou, resp. stranami ako v ostatných volebných obvodoch). Kandidovať môžu aj **nezavislí kandidáti**, ktorí musia ku svojej kandidátnej listine pripojiť osobitnú listinu podpísanú 400 voličmi, ktorí podporujú ich kandidatúru a majú trvalý pobyt v obci alebo vo vojenskom obvode, ktoré patria do územia volebného obvodu, v ktorom kandidujú. Kandidáti na poslancov zastupiteľstiev samosprávnych krajov musia mať trvalý pobyt v obci alebo vo vojenskom obvode, ktoré patria do územia volebného obvodu, v ktorom kandidujú.

Proces navrhovania a registrácie kandidátov **pre voľby predsedov samosprávnych krajov** je v zásade upravený analogicky (§ 144 až 147), t. j. kandidátne listiny môžu podávať **politické strany** (môžu podať aj spoločnú kandidátnu listinu) a **nezavislí kandidáti** najneskôr 55 dní pred dňom konania volieb zapisovateľovi volebnej komisie samosprávneho kraja. Zákon ustanovuje náležitosti kandidátnych listín, pričom súčasťou kandidátnej listiny každého nezávislého kandidáta musí byť osobitná listina podpísaná 1000 voličmi samosprávneho kraja, ktorí podporujú jeho kandidatúru. Kandidát na predsedu samosprávneho kraja musí mať trvalý pobyt v obci alebo vo vojenskom obvode, ktoré patria do územného obvodu samosprávneho kraja, v ktorom kandiduje. Zákon nebráni tomu, aby kandidát na predsedu samosprávneho kraja mohol kandidovať aj na poslanca zastupiteľstva.

5. Pravidlá navrhovania a registrácie kandidátov pre voľby do orgánov samosprávy obcí, teda pre voľby poslancov obecných zastupiteľstiev a starostov, sú porovnateľné s pravidlami, ktoré platia pre voľby do orgánov samosprávnych krajov (§ 171 až 179), t. j. návrhy kandidátov pre voľby obecného zastupiteľstva i pre voľby starostov môžu predkladať politické strany a ich koalície, ako aj nezávislí kandidáti najneskôr 55 dní pred dňom konania volieb zapisovateľovi miestnej volebnej komisie. Nezávislí kandidáti sú povinní priložiť ku kandidátnej listine osobitnú listinu podpísanú voličmi, ktorí podporujú ich kandidatúru a majú trvalý pobyt v obci, v ktorej nezávislý kandidát kandiduje, pričom počet potrebných podpisov v závislosti od veľkosti obce je uvedený v prílohe č. 1 zákona. Kandidáti musia mať trvalý pobyt v obci. Kandidát na starostu môže kandidovať aj za poslanca zastupiteľstva.

3.6 Volebná kampaň

Pravidlá vedenia a financovania volebnej kampane pre voľby podľa zákona o podmienkach výkonu volebného práva bližšie upravuje osobitný **zákon č. 181/2014 Z. z. o volebnej kampani**.

1. Volebnou kampaňou sa na účely tohto zákona rozumie „*akákoľvek činnosť politickej strany, politického hnutia, koalície politických strán a politických hnutí, kandidátov a tretích strán podľa § 8, za ktorú sa obvykle platí úhrada, smerujúca k propagácii ich činnosti, cieľov a programu za účelom získania funkcie volenej podľa osobitného predpisu*“ (§ 2 ods. 1). Daná činnosť môže byť tak v prospech ako aj v neprospech volených subjektov. **Činnosť iných subjektov**, ako sú uvedené vyššie, na podporu alebo v neprospech politických strán, koalícií politických strán a kandidátov je v čase ustanovenom na volebnú kampaň **zakázaná**.

2. Zákon vymedzuje obdobie trvania volebnej kampane, ktoré začína dňom uverejnenia rozhodnutia o vyhlásení volieb v Zbierke zákonov SR a končí 48 hodín pred dňom konania volieb (§ 2 ods. 2). Tým je jednotne pre všetky typy volieb stanovené tzv. volebné moratórium. Zákon pozná aj tzv. moratórium na zverejňovanie výsledkov volebných prieskumov, ktoré je ustanovené na obdobie od 14 dní pred dňom konania volieb až do skončenia hlasovania (§ 17).

3. Zákon o volebnej kampani ustanovuje maximálne limity finančných prostriedkov, ktoré môžu subjekty oprávnené viesť volebnú kampaň pre jednotlivé typy volieb vynaložiť, a to nasledovne:

- a) pri voľbách do NR SR a voľbách do Európskeho parlamentu môžu politické strany, politické hnutia a ich koalície vynaložiť na volebnú kampaň najviac 3 milióny eur (vrátane DPH),
- b) pri voľbách prezidenta SR môžu jednotliví kandidáti vynaložiť na volebnú kampaň najviac 500 000 eur (vrátane DPH) spolu pre oba kolá volieb),
- c) pri voľbách do orgánov územnej samosprávy môžu politické strany a politické hnutia vynaložiť na volebnú kampaň najviac 500 000 eur.

Nezávislý kandidát môže na svoju volebnú kampaň vynaložiť takúto sumu:

- na funkciu predsedu samosprávneho kraja najviac 250 000 eur pre obidve kolá volieb,
- na funkciu primátora hlavného mesta Bratislavy a na funkciu primátora mesta Košice najviac 250 000 eur,
- na funkciu primátora mesta, starostu obce alebo starostu mestskej časti s počtom obyvateľov:
 1. od 60 001 do 120 000 obyvateľov najviac 100 000 eur,
 2. od 30 001 do 60 000 obyvateľov najviac 70 000 eur,
 3. od 16 001 do 30 000 obyvateľov najviac 50 000 eur,
 4. od 10 001 do 16 000 obyvateľov najviac 20 000 eur,
 5. od 5 001 do 10 000 obyvateľov najviac 10 000 eur,
 6. od 2 001 do 5 000 obyvateľov najviac 5 000 eur,
 7. do 2 000 obyvateľov najviac 2 000 eur.

4. Zákon č. 181/2014 Z. z. ustanovuje pravidlá vedenia a evidencie finančných prostriedkov určených na kampaň. Finančné prostriedky určené na volebnú kampaň musia byť vedené politickými stranami, politickými hnutiami a ich koalíciami, kandidátmi na prezidenta, nezávislými kandidátmi na volené funkcie v orgánoch územnej samosprávy a tzv. tretími stranami **na osobitnom platobnom účte**, ktorý je bezplatne, diaľkovo a nepretržite prístupný tretím osobám, pričom finančné prostriedky na tento účet môžu byť vložené len prevodom z iného účtu. Subjekty oprávnené viesť volebnú kampaň musia o použití prostriedkov na volebnú kampaň viesť **osobitnú evidenciu** v zákonom ustanovenom členení, pričom prehľad nákladov sú povinné zverejniť na svojom webovom sídle. O použití finančných prostriedkov na volebnú kampaň vypracúvajú kandidujúce subjekty po skončení volieb v zákonom ustanovenej lehote a v zákonom ustanovenom členení **záverečnú správu** (pri voľbách do NR SR a pri voľbách do Európskeho parlamentu), resp. **správu** (pri ostatných typoch volieb), a majú povinnosť ju doručiť ministerstvu vnútra, ktoré tieto dokumenty zverejní na svojom webovom sídle, pričom verejnosti sú prístupné päť rokov.

5. Zákon o volebnej kampani ustanovuje pravidlá vysielania politickej reklamy a diskusných programov počas volebnej kampane v RTVS, ako aj pre vysielateľov s licenciou, ktoré sú založené na rovnosti a zásade, že RTVS musí a vysielatelia s licenciou môžu vyčleniť čas na vysielanie politickej reklamy a diskusných programov (§ 10). Rovnako sú na princípe rovnosti v zákone ustanovené aj pravidlá umiestňovanie volebných plagátov (§ 16).

6. Na dodržiavanie povinností a obmedzení ustanovených zákonom o volebnej kampani sa ustanovil kontrolný mechanizmus. Štátna kontrola volebnej kampane je zverená ministerstvu vnútra a z jeho poverenia aj okresným úradom a vykonáva sa podľa pravidiel ustanovených zákonom (§ 7). Štátnu kontrolu dopĺňa verejná kontrola, ktorá je primárne

založená na prístupe verejnosti k informáciám o financovaní volebných kampaní a povinnosti kandidujúcich subjektov viesť evidenciu o financovaní volebnej kampane a povinnosti zverejňovať, resp. sprístupňovať verejnosti zákonom označené dokumenty.

7. Zákon o volebnej kampani obsahuje **relatívne prísny sankčný mechanizmus** spočívajúci vo vymedzení skutkových podstát správnych deliktov (§ 19) a priestupkov (§ 20), prostredníctvom ktorých sa sankcionuje porušovanie pravidiel volebnej kampane. Správnych deliktov sa môžu dopustiť subjekty oprávnené viesť volebnú kampaň, pričom sankcie v podobe finančných pokút za ich spáchanie ukladá v prvom stupni buď Štátna komisia (za správny delikt porušenia volebného moratória), alebo Ministerstvo vnútra SR (za ostatné správne delikty) a tiež Ministerstvo kultúry SR (vo vzťahu k správny deliktom, ktorých sa dopustia vydavatelia periodických alebo neperiodických publikácií alebo tlačové agentúry). Priestupkov sa môžu dopustiť fyzické osoby a právnické osoby, pričom sankcie v podobe finančných pokút za ich spáchanie ukladá príslušný okresný úrad.

3.7 Hlasovanie

Z hľadiska voliča je hlasovanie najzákladnejším momentom celého volebného procesu, keďže práve jeho prostredníctvom sa každý volič môže právne relevantným spôsobom zúčastniť volieb a ovplyvniť tak ich výsledok. Zákon o podmienkach výkonu volebného práva pozná:

1. **hlasovanie vo volebnej miestnosti** a
2. **hlasovanie poštou.**

Ad 1. Spôsob hlasovania vo volebných miestnostiach vychádza zo základného pravidla, v zmysle ktorého volič zásadne hlasuje **vo volebnej miestnosti podľa svojho trvalého pobytu**, t. j. vo svojom volebnom okrsku. Pri voľbách do NR SR, voľbách do Európskeho parlamentu a voľbách prezidenta môže volič hlasovať aj v inej volebnej miestnosti na území SR (t. j. mimo svojho volebného okrsku) na základe **hlasovacieho preukazu**. Hlasovací preukaz slúži na zabezpečenie hlasovania tých voličov, ktorí sa v deň volieb nebudú nachádzať vo svojom volebnom okrsku; títo voliči môžu požiadať obec, v ktorej majú trvalý pobyt, o vydanie hlasovacieho preukazu. Obec zároveň s vydaním hlasovacieho preukazu dotknutého voliča vyčiarkne zo zoznamu voličov. Hlasovací preukaz potom oprávňuje na zápis do zoznamu voličov v ktoromkoľvek volebnom okrsku.

K tradičnému spôsobu hlasovania zákon o podmienkach výkonu volebného práva zaraďuje aj tzv. **hlasovanie mimo volebnej miestnosti**, ktoré sa uskutočňuje prostredníctvom prenosnej volebnej schránky. O takúto formu hlasovania môže v zmysle § 24 ods. 7 zákona požiadať volič sám alebo prostredníctvom inej osoby obec a v deň konania volieb okrskovú volebnú komisiu len zo závažných, najmä zdravotných dôvodov. V takom prípade okrsková volebná komisia vyšle k voličovi dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami, obálkou a so zoznamom tých voličov, ktorí požiadali o hlasovanie mimo volebnej miestnosti.

Zákon zvyrazňuje princíp **osobného hlasovania** (t. j., že zastúpenie voliča nie je prípustné), zároveň však z neho umožňuje výnimku, keď v § 24 ods. 6 uvádza: „*Volič, ktorý nemôže sám upraviť hlasovací lístok pre zdravotné postihnutie alebo preto, že nemôže čítať alebo písať a oznámi pred hlasovaním túto skutočnosť okrskovej volebnej komisii, má právo vziať so sebou do osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov inú osobu spôsobilú upraviť hlasovací lístok podľa jeho pokynov a zákona a vložiť do obálky; takouto osobou nemôže byť člen okrskovej volebnej komisie.*“

Každá okrsková volebná komisia má v zmysle zákona umožniť hlasovanie len voličom, ktorí sú zapísaní v zozname voličov. Volič po príchode do volebnej miestnosti preukazuje svoju

totožnosť občianskym preukazom alebo iným úradným. Okrsková volebná komisia zakrúžkuje poradové číslo voliča v zozname voličov a vydá mu hlasovací lístok a obálku. Okrsková volebná komisia však môže v zákonom ustanovených prípadoch umožniť hlasovanie aj voličom, ktorí nie sú zapísaní v zozname voličov, a to tak, že ich dopíše do zoznamu voličov a umožní im hlasovanie.

V súvislosti so zabezpečením **tajnosti hlasovania** musí každý volič po prevzatí hlasovacieho lístka a obálky vstúpiť do osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov, v ktorom upravuje hlasovací lístok spôsobom, ktorý ustanovuje zákon. Voličovi, ktorý nevstúpi do osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov, okrsková volebná komisia hlasovanie neumožní. Volič hlasuje tak, že po opustení osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov vkladá obálku pred okrskovou volebnou komisiou do volebnej schránky.

Spôsob úpravy hlasovacieho lístka sa pri jednotlivých typoch volieb líši v závislosti od toho, aký volebný systém sa v nich uplatňuje. Najjednoduchší je spôsob úpravy hlasovacieho lístka pri tých voľbách, v ktorých sa uplatňuje **väčšinový volebný systém v jednomandátových volebných obvodoch** (voľby prezidenta, voľby predsedov samosprávnych krajov a voľby starostov), pri ktorom sú všetci kandidáti umiestnení na jednom hlasovacom lístku a zoradení v abecednom poradí, pričom volič hlasuje tak, že na hlasovacom lístku zakrúžkovaním poradového čísla označí kandidáta, za ktorého hlasuje (ak by označil viaceru kandidátov, jeho hlasovací lístok by bol neplatný).

V zásade takmer identický je aj spôsob úpravy hlasovacieho lístka pri voľbách, v ktorých sa uplatňuje **väčšinový volebný systém vo viacmandátových volebných obvodoch** (voľby do zastupiteľstva samosprávneho kraja a voľby do obecného zastupiteľstva). Pri týchto sú všetci kandidáti tiež umiestnení na jednom spoločnom hlasovacom lístku v abecednom poradí a volič hlasuje tak, že zakrúžkovaním poradových čísel označí kandidátov, za ktorých hlasuje. Zakrúžkovať však môže najviac taký počet kandidátov, aký počet poslancov má byť v príslušnom volebnom obvode zvolených (inak je hlasovací lístok neplatný).

Pri voľbách do NR SR a voľbách do Európskeho parlamentu sa uplatňuje **systém pomerného zastúpenia**, pri ktorom sa vyhotoví pre každú politickú stranu a koalíciu, ktorej kandidátna listina bola zaregistrovaná, samostatný hlasovací lístok, na ktorom sú uvedení kandidáti príslušnej politickej strany, resp. koalície v poradí, v akom boli uvedení na kandidátnej listine (teda v poradí navrhnutom politickou stranou, resp. koalíciou). Voličovi vydá okrsková volebná komisia hlasovacie lístky všetkých kandidujúcich politických strán, resp. koalícií, a volič hlasuje tak, že vloží do obálky len jeden hlasovací lístok (politickej strany, resp. koalície, za ktorú hlasuje), pričom na hlasovacom lístku, ktorý vkladá do obálky, môže zakrúžkovaním poradového čísla najviac u štyroch kandidátov (pokiaľ ide o voľby do NR SR), resp. u dvoch kandidátov (pokiaľ ide o voľby do Európskeho parlamentu) uvedených na jednom hlasovacom lístku vyznačiť, ktorému z kandidátov dáva prednosť, t. j. môže uplatniť tzv. **prednostné hlasovanie**.

Ad 2. Hlasovanie poštou sa uplatňuje len pri voľbách do NR SR. Poštou môžu hlasovať:

- a) voliči, ktorí nemajú trvalý pobyt na území SR a ktorí boli na základe žiadosti zapísaní do osobitného zoznamu;
- b) voliči, ktorí majú trvalý pobyt na území SR, v čase volieb sa zdržiavajú mimo jej územia.

3.8 Zisťovanie výsledkov hlasovania, pridelovanie mandátov a vyhlásenie výsledkov volieb

Po skončení hlasovania prebieha z hľadiska výsledkov volieb rozhodujúce štádium volebného procesu, ktorého obsah tvorí zisťovanie hlasovania, pridelovanie mandátov a vrcholí vyhlásením oficiálnych výsledkov volieb. Zisťovanie výsledkov hlasovania prebieha pri

všetkých typoch volieb na úrovni okrskových volebných komisií. Pri voľbách do NR SR navyše výsledky hlasovania voličov, ktorí boli zapísaní do osobitného zoznamu voličov a hlasovali poštou zisťuje aj Štátna komisia. Zisťovanie výsledkov hlasovania, ktoré je podrobne ustanovené jednak vo všeobecných ustanoveniach (§ 29) a jednak aj osobitných častiach zákona o podmienkach výkonu volebného práva, pozostáva z vyhodnocovania platnosti hlasovacích lístkov a následného sčítania hlasov odovzdaných v prospech jednotlivých kandidátov, resp. politických strán a ich koalícií pri voľbách do NR SR a voľbách do Európskeho parlamentu.

O priebehu volieb a výsledkoch hlasovania vyhotoví každá okrsková volebná komisia (pri voľbách do NR SR z výsledkov hlasovania poštou voličov zapísaných v osobitnom zozname voličov tiež Štátna komisia) **zápisnicu**, ktorá obsahuje zákonom ustanovené údaje, predovšetkým však výsledky hlasovania. Zápisnicu podpisuje predseda a ostatní členovia okrskovej volebnej komisie. Ak niektorý z členov okrskovej volebnej komisie zápisnicu o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku nepodpíše, môže v zápisnici uviesť dôvody nepodpisania. Nepodpísanie zápisnice o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku niektorými členmi volebnej komisie nemá vplyv na jej platnosť (táto skutočnosť však môže mať však význam pri súdnom prieskume volieb).

Po zistení výsledkov hlasovania na úrovni okrskových volebných komisií a **odovzdaní zápisníc** volebným komisiám vyššieho stupňa dochádza k **sumarizovaniu** výsledkov hlasovania, a to najprv na úrovni okresných volebných komisií (pri voľbách orgánov samosprávnych krajov na úrovni obvodných komisií a pri voľbách do orgánov samosprávy obcí na úrovni miestnej volebnej komisie) a následne pri voľbách do NR SR, voľbách do Európskeho parlamentu na celoštátnej úrovni v rámci Štátnej komisie a pri voľbách do orgánov samosprávnych krajov na úrovni volebnej komisie samosprávneho kraja.

Pravidlá určenia výsledkov volieb, resp. určenie, komu budú na základe výsledkov hlasovania **pridelené mandáty** (ďalej aj „určenie víťaza volieb“), sú závislé od toho, aký volebný systém sa pri jednotlivých typoch volieb uplatňuje. Zrejme najjednoduchší je spôsob určenia víťaza volieb v prípadoch, ak sa uplatňuje väčšinový volebný systém s relatívnou väčšinou, t. j. pri voľbách starostu, pri voľbách do obecného zastupiteľstva a voľbách do zastupiteľstva samosprávneho kraja. Pri voľbách **starostu** je za starostu obce zvolený ten kandidát, ktorý získal najviac platných hlasov (bez ohľadu na ich počet, teoreticky stačí aj jeden platný hlas), pričom pri rovnosti hlasov sa vykonajú nové voľby (§ 189 ods. 4). Za **poslancov zastupiteľstva** sú zvolení kandidáti, ktorí získali vo volebnom obvode v poradí najviac platných hlasov. Ak vo volebnom obvode získajú kandidáti tej istej politickej strany alebo koalície rovnaký počet hlasov, je zvolený za poslanca kandidát v poradí uvedenom na kandidátnej listine príslušnej politickej strany alebo koalície. Ak vo volebnom obvode získajú viacerí kandidáti viacerých politických strán, koalícií alebo nezávislí kandidáti rovnaký počet platných hlasov, miestna volebná komisia z nich určí poslanca obecného zastupiteľstva žrebom (§ 189 ods. 1 až 3). Obdobné sú pravidlá určenia víťazov volieb pri voľbách poslancov zastupiteľstiev samosprávnych krajov, t. j. za poslancov zastupiteľstva sú zvolení kandidáti, ktorí získali vo volebnom obvode v poradí najviac platných hlasov. Ak vo volebnom obvode získajú viacerí kandidáti tej istej politickej strany alebo koalície rovnaký počet platných hlasov, je zvolený za poslanca zastupiteľstva kandidát v poradí uvedenom na kandidátnej listine príslušnej politickej strany alebo koalície. Ak vo volebnom obvode získajú viacerí kandidáti viacerých politických strán, koalícií alebo nezávislí kandidáti rovnaký počet platných hlasov, volebná komisia samosprávneho kraja z nich určuje poslanca zastupiteľstva žrebom (§ 157 ods. 1 až 3). Ak počas volebného obdobia zanikne mandát poslanca zastupiteľstva, nastupuje ako náhradník kandidát, ktorý získal najviac platných hlasov vo volebnom obvode, v ktorom mandát zanikol (§ 160 ods. 2).

Pri voľbách **prezidenta SR** a **predsedov samosprávnych krajov** sa uplatňuje väčšinový volebný systém s absolútnou väčšinou s pravidlom, že v prípade, ak v prvom kole

nezíska niektorý z kandidátov absolútnu väčšinu hlasov (pri voľbách prezidenta ide v zmysle čl. 101 ods. 4 ústavy o „*nadpolovičnú väčšinu platných hlasov oprávnených voličov*“, t. j. zo všetkých oprávnených voličov, a pri voľbe predsedov samosprávnych krajov v zmysle § 162 ods. 1 zákona ide „*nadpolovičnú väčšinu platných hlasov*“, t. j. len z tých z oprávnených voličov, ktorí sa zúčastnili volieb), koná sa do 14 dní druhé kolo volieb, do ktorého postupujú dvaja kandidáti s najvyšším počtom platných hlasov v prvom kole volieb. Ak jeden z kandidátov, ktorý postúpil do druhého kola volieb, prestane byť voliteľný za prezidenta, resp. predsedu samosprávneho kraja, alebo ak sa práva kandidovať vzdá, postupuje do druhého kola volieb ten z kandidátov, ktorý v prvom kole získal ako ďalší najvyšší počet platných hlasov. Ak pre druhé kolo volieb nie sú dvaja kandidáti, druhé kolo sa neuskutoční a vyhlasujú sa nové voľby. Ak sa o funkciu prezidenta, resp. funkciu predsedu samosprávneho kraja uchádza len jeden kandidát, voľby sa uskutočnia tak, že sa o ňom hlasuje. V druhom kole je zvolený za prezidenta, resp. predsedu samosprávneho kraja ten z kandidátov, ktorý získa viac hlasov. Ak v druhom kole volieb samosprávneho kraja získajú kandidáti rovnaký počet hlasov, vyhlási predseda NR SR nové voľby (§ 149 ods. 3). Rovnako by sa zrejme postupovalo aj v prípade volieb prezidenta, aj keď ústava ani zákon to výslovne neustanovujú.

Pri voľbách do NR SR a do Európskeho parlamentu sa uplatňuje systém pomerného zastúpenia, pričom v oboch prípadoch územie SR tvorí jeden viacmandátový volebný obvod (pri voľbách do NR SR ide o 150-mandátový volebný obvod, pri posledných voľbách do Európskeho parlamentu išlo o 13-mandátový volebný obvod). V súvislosti s určením víťazov volieb, resp. pridelovaním mandátov pri voľbách do NR SR a voľbách do Európskeho parlamentu treba brať do úvahy:

- a) inštitút volebného prahu,
- b) volebnú formulu,
- c) systém prednostného hlasovania,
- d) spôsob nastupovania náhradníkov.

Volebný prah je upravený na účely volieb do NR SR a volieb do Európskeho parlamentu rozdielne. Pre voľby do Európskeho parlamentu je ustanovený vo výške aspoň 5 % z celkového počtu platných hlasov. Z toho vyplýva, že na platné hlasy odovzdané politickým stranám a ich koalíciám, ktoré získali menej než päť percent platných hlasov, sa pri ďalšom zisťovaní výsledkov volieb neprihliada (§ 93 ods. 2). Pri voľbách do NR SR sa naďalej uplatňuje tzv. aditívny model volebného prahu, v rámci ktorého sa diferencuje medzi výškou uzavieracej klauzuly pre jednotlivo kandidujúcu politickú stranu a výškou uzavieracej klauzuly pre volebné koalície. Na prekonanie volebného prahu pri voľbách do NR SR je potrebné, aby:

- a) jednotlivo kandidujúca politická stranu získala najmenej päť percent z celkového počtu odovzdaných platných hlasov,
- b) koalícia zložená z dvoch alebo troch politických strán získala najmenej sedem percent z celkového počtu odovzdaných platných hlasov,
- c) koalícia zložená najmenej zo štyroch politických strán získala najmenej desať percent z celkového počtu odovzdaných platných hlasov.

Z toho potom rezultuje, že na platné hlasy odovzdané politickým stranám a koalíciám s nižším počtom hlasov sa pri ďalšom zisťovaní výsledkov volieb už neprihliada (§ 66).

Pokiaľ ide o **volebnú formulu**, v oboch prípadoch sa uplatňuje modifikovaná Hagenbach-Bischoffova metóda (teda tak pri voľbách do NR SR, ako aj pri voľbách do Európskeho parlamentu), ktorej aplikácia je založená na nasledovnom postupe (pozri § 68 a 94):

- Súčet platných hlasov odovzdaných pre postupujúce politické strany alebo koalície sa pri voľbách do NR SR vydolí číslom 151 (150 + 1) a pri voľbách do Európskeho parlamentu číslom poslancov Európskeho parlamentu, ktorí sa majú voliť za

Slovenskú republiku zväčšeným o číslo jeden (v posledných voľbách 13 + 1), pričom číslo, ktoré vzíde z tohto delenia, sa označuje ako republikové volebné číslo.

- Celkový počet platných hlasov, ktorý získala politická strana alebo koalícia, sa vydelením republikovým volebným číslom a politickej strane alebo koalícii sa prideli toľko mandátov, koľkokrát je republikové volebné číslo obsiahnuté v súčte platných hlasov, ktoré táto politická strana alebo koalícia získala.
- Ak sa takým spôsobom prideli o jeden mandát viac, než sa mal pridať, odpočíta sa prebytočný mandát tej politickej strane alebo koalícii, ktorá vykázala najmenší zostatok delenia. Pri rovnakom zostatku delenia sa mandát odpočíta politickej strane alebo koalícii, ktorá získala menší počet hlasov. Ak je počet platných hlasov rovnaký, rozhoduje žreb.
- Ak neboli týmto spôsobom pridelené všetky mandáty alebo ak politická strana alebo koalícia kandidovala menej kandidátov, ako jej má byť pridelených mandátov, pridelia sa tieto mandáty postupne tým politickým stranám alebo koalíciám, ktoré majú najväčší zostatok delenia. Pri rovnosti zostatkov hlasov sa prideli mandát politickej strane alebo koalícii, ktorá získala väčší počet hlasov. Ak je aj počet hlasov rovnaký, rozhoduje žreb.
- Mandáty, ktoré boli pridelené politickej strane, resp. koalícii, sa v zásade pridelujú jednotlivým kandidátom podľa poradia uvedeného na kandidátnej listine s výnimkou prípadov, keď niektorý kandidát, resp. kandidáti získajú zákonom ustanovený počet prednostných hlasov.

Z už uvedeného vyplýva, že tak pri voľbách do NR SR, ako aj pri voľbách do Európskeho parlamentu sa vychádza z modelu viazanej kandidátnej listiny, t. j. volič môže odovzdať hlas len jednej kandidujúcej politickej strane, resp. koalícii, ktorá na svojej kandidátnej listine určuje aj poradie kandidátov. Volič však môže na kandidátnej listine politickej strany, za ktorú hlasuje, uplatniť prednostné hlasovanie, na základe výsledkov ktorého môže dôjsť ku zmenám v poradí pridelovania jednotlivým kandidátom, a to podľa počtu prednostných hlasov, ktoré jednotliví kandidáti získajú. Podľa právnej úpravy ustanovenej v zákone o podmienkach výkonu volebného práva pre voľby do NR SR i pre voľby do Európskeho parlamentu platia analogické pravidlá, v zmysle ktorých *„v rámci jednotlivých politických strán alebo koalícií kandidáti dostanú mandáty pridelené strane v poradí, v akom sú uvedení na hlasovacom lístku. Ak však voliči, ktorí odovzdali platný hlas pre túto politickú stranu alebo koalíciu, využili právo prednostného hlasu, dostane najskôr mandát ten z kandidátov, ktorý získal **aspoň tri percentá prednostných hlasov** z celkového počtu platných hlasov odovzdaných pre politickú stranu alebo koalíciu. Ak politickej strane alebo koalícii je pridelených viac mandátov a viac kandidátov splnilo podmienku podľa predchádzajúcej vety, mandáty dostanú kandidáti postupne **v poradí podľa najvyššieho počtu získaných prednostných hlasov**. Ak je rovnosť prednostných hlasov, je rozhodujúce poradie na hlasovacom lístku“* (§ 68 ods. 5 a § 93 ods. 5). Kandidáti, ktorí na základe uvedených pravidiel mandát nedostanú, stávajú sa náhradníkmi.

Pokiaľ ide o **vyhlasovanie výsledkov volieb**, zákon o podmienkach výkonu volebného práva v § 16 ods. 1 písm. i) a j) ustanovuje, že Štátna komisia zisťuje a zverejňuje priebežné a celkové výsledky volieb a vyhotovuje zápisnicu o výsledku volieb. Tieto ustanovenia obsiahnuté v časti zákona označenej ako „Všeobecné ustanovenia“ je však treba interpretovať v spojení s ustanoveniami v osobitných častiach zákona. V plnom rozsahu tak možno pôsobnosť Štátnej komisie podľa § 16 ods. 1 písm. i) a j) zákona vzťahovať len na voľby do NR SR, voľby prezidenta a voľby do Európskeho parlamentu. Z príslušných častí zákona týkajúcich sa týchto volieb vyplýva, že Štátna komisia vyhotovuje zápisnicu o výsledku volieb do NR SR, o výsledku volieb do Európskeho parlamentu a o výsledku volieb prezidenta, ktoré obsahujú zákonom predpísané náležitosti, a zároveň vydáva zvoleným kandidátom do NR SR a

Európskeho parlamentu osvedčenia o zvolení (bližšie pozri § 69 a 70, 95 a 96, resp. § 113 a 114 zákona).

Vo vzťahu k voľbám do orgánov samosprávneho kraja vyhotovuje zápisnicu o výsledku volieb obsahujúcu zákonom ustanovené náležitosti volebná komisia samosprávneho kraja, ktorá ju bezodkladne zašle elektronicky Štátnej komisii a následne do troch dní zabezpečí doručenie jej jedného rovnopisu zápisnice poštou (§ 156). Do pôsobnosti volebnej komisie samosprávneho kraja je zároveň výslovne zverené uverejnenie výsledkov volieb poslancov zastupiteľstva a predsedu samosprávneho kraja „*spôsobom v mieste obvyklým*“, pričom „*súčasne výsledky volieb uverejní na webovom sídle samosprávneho kraja*“ (§ 158). V zásade analogická je aj úprava týkajúca sa volieb do orgánov samosprávy obcí: Vyhotovenie zápisnice o výsledkoch volieb v obci obsahujúcej zákonom ustanovené náležitosti zákon zveruje miestnej volebnej komisii (§ 189), ktorá zároveň uverejňuje „*spôsobom v mieste obvyklým výsledky volieb do obecného zastupiteľstva a výsledky volieb starostu obce*“ (§ 190) a vydáva zvoleným kandidátom osvedčenie o zvolení (§ 191).

4. COVID-19 a volebné pravidlá na Slovensku

Keďže sa na Slovensku počas pandémie v rokoch 2020 a 2021 nepredpokladali a nekonali žiadne celoštátne voľby, nebolo potrebné pri výkone volebného práva riešiť riziko spojené s pandemiou COVID-19.

Napriek tomu sa na sklonku roku 2021, konkrétne 2. decembra 2021, prijal zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Táto novela zaviedla zákonné obmedzenie osobnej slobody z dôvodu ochrany verejného zdravia (t.j. karanténu) ako prekážku volebného práva. Na identifikovanie prekážky práva voliť vznikla orgánom verejného zdravotníctva povinnosť oznámiť príslušnej obci údaje o voličovi, ktorému zákon uložil obmedzenie osobnej slobody z dôvodov ochrany verejného zdravia (t.j. karanténu). Orgán verejného zdravotníctva bol povinný túto skutočnosť oznámiť obci najneskôr v posledný pracovný deň pred dňom konania volieb.

Osobitný zákon však výslovne mohol upraviť aj špeciálny spôsob výkonu volebného práva pre osoby v karanténe. Práve tento cieľ sledovala osobitná legislatíva z mája 2022, ktorá zaviedla špecifické pravidlá pre výkon volebného práva osobami v karanténe, aby títo voliči neboli jednoducho zbavení volebného práva. Dňa 10.5.2022 bol totiž prijatý vládny návrh zákona o osobitnom spôsobe hlasovania vo voľbách do orgánov samosprávy obcí a voľbách do orgánov samosprávnych krajov, ktoré sa konajú v roku 2022 v rovnaký deň a v rovnakom čase a ktorý mení a dopĺňa niektoré zákony. Ide o zákon č. 185/2022 Z. z. o špeciálnom spôsobe hlasovania vo voľbách do orgánov samosprávy obcí a vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov, ktoré sa konajú v roku 2022 v rovnaký deň a v rovnakom čase a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Na voľby do samosprávnych orgánov (obcí a vyšších územných celkov – samosprávnych krajov), ktoré sa konali na jeseň 2022, sa preto vzťahovala osobitná úprava. Tento zákon však zostal na úrovni jednorazovej ad hoc legislatívy, a nezaviedol žiadne všeobecné pravidlo pre iné typy volieb (prezidentské, parlamentné), resp. pre výkon volebného práva vo všeobecnosti. Postup podľa tohto zákona sa mal navyše uplatniť len ak k 30. septembru 2022 Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky rozhodol o potrebe izolácie v karanténe vo vzťahu k osobám pozitívnym na COVID-19 alebo osobám, ktoré prišli do blízkeho kontaktu s osobou pozitívnou na COVID-19, a to v záujme ochrany verejného zdravia. Nakoľko takáto situácia naozaj nastala, a v čase volieb stále platila povinnosť karantény pre pozitívne testovaných na COVID-19, určili sa osobitné volebné okrsky, aby sa zabezpečilo, že oprávnení voliči, ktorí požiadali o osobitný spôsob hlasovania v spoločných voľbách, budú mať možnosť voliť.

Na zabezpečenie osobitného spôsobu hlasovania sa pre každý osobitný volebný obvod zriadila osobitná volebná komisia. Osobitné volebné obvody pritom mali tvar odlišný od tradičných volebných obvodov, a to v závislosti od počtu pozitívnych osôb na COVID-19, ktoré požiadali o osobitný volebný postup. Vytvorila sa tiež osobitná volebná komisia pre každý takýto osobitný obvod.

Starosta určenej obce na prvom zasadnutí osobitnej volebnej komisie určil žrebom spomedzi všetkých členov osobitnej volebnej komisie poradie, v akom boli členovia osobitnej volebnej komisie vyslaní v deň konania volieb s osobitnou prenosnou volebnou schránkou pre tých, ktorí požiadali o osobitný spôsob hlasovania podľa tohto zákona. Hlasovanie do osobitnej schránky mali zabezpečiť dvaja vyslaní členovia osobitnej volebnej komisie.

Ak by pritom v deň konania volieb z dôvodu podstatného zvýšenia počtu oprávnených voličov, ktorí požiadali o osobitný spôsob hlasovania, alebo z iných závažných dôvodov, bolo potrebné zabezpečiť nasadenie ďalších členov osobitnej volebnej komisie s osobitnou schránkou, starosta mal určiť ďalších členov osobitnej volebnej komisie v poradí určenom žrebom, aby zbierali hlasy do inej prenosnej volebnej schránky. V prípade veľkého počtu oprávnených voličov, ktorí by požiadali o osobitný spôsob hlasovania, prednosta okresného úradu mal možnosť vymenovať ďalších členov osobitnej volebnej komisie v požadovanom počte.

Na účely vykonávania osobitného spôsobu hlasovania vo voľbách podľa tohto zákona sa vytvoril osobitný zoznam oprávnených voličov pre voľby do orgánov samosprávy obcí a osobitný zoznam oprávnených voličov pre voľby do orgánov samosprávy vyšších územných celkov (ďalej len „osobitné zoznamy voličov“). Zoznam sa vyhotovil pre každý príslušný osobitný volebný okrsk podľa miesta trvalého pobytu oprávnených voličov, ktorí požiadali o osobitný spôsob hlasovania.

Osobitné zoznamy voličov vyhotovoval zapisovateľ miestnej volebnej komisie (ďalej len „zapisovateľ“) na žiadosť oprávneného voliča. Oprávnený volič podával žiadosť o osobitný spôsob hlasovania obci svojho trvalého pobytu sám alebo prostredníctvom inej osoby, telefonicky v úradných hodinách obce, v ktorej má trvalý pobyt; musel tak učiniť najneskôr do 12:00 v posledný pracovný deň pred dňom konania volieb.

Obec za účelom podania žiadosti mala povinnosť zverejniť telefonický kontakt najneskôr počas piatich pracovných dní pred dňom konania spoločných volieb na úradnej tabuli obce a na jej webovom sídle, ak také sídlo obec má zriadené. V posledný pracovný deň pred dňom konania spoločných volieb sa do 14.00 h malo starostovi určenej obce oznámiť, koľko obyvateľov z počtu oprávnených voličov požiadalo o osobitný spôsob hlasovania. Mená takýchto oprávnených voličov, ktorí požiadali o osobitný spôsob hlasovania, boli vyčiarknuté zo všeobecného zoznamu voličov v obci trvalého pobytu oprávneného voliča s tým, že požiadali o osobitný spôsob hlasovania.

Osobitná volebná komisia vysielala k takýmto voličom dvoch svojich členov v poradí určenom žrebom. Po príchode na miesto osobitného spôsobu hlasovania vyslaní členovia osobitnej volebnej komisie vyzvali voliča na hlasovanie a zotrvali na mieste desať minút. Ak sa volič napriek opakovaným výzvam v tejto lehote nezúčastnil hlasovania, znamenalo to, že volič odmietol hlasovať.

Podrobnosti o používaní ochranných pracovných prostriedkov pre členov osobitnej volebnej komisie a vodiča zabezpečujúceho dopravu členov osobitnej volebnej komisie určil Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a zverejnil ich na svojom webovom sídle.¹⁵

Táto minimalistická novela teda upravila pravidlá pre tých, ktorí pôvodne vôbec nemohli voliť zo zdravotných dôvodov. Podstata nového riešenia spočívala v tom, že právo voliť sa už osobám v karanténe neupieralo, a situácia sa riešila primeranejšie – tak, že sa

¹⁵ Spojené voľby 2022: odporúčania pre členov volebných komisií a voličov. Dostupné na internete: https://www.uvzs.sk/docs/info/spojene_volby2022/TS_Spojene_volby_odporacania_prevencia.pdf

zriaďovali osobitné volebné obvody a osobitné volebné komisie, ktoré slúžili voličom, ktorí boli v karanténe. Ak pritom mohli vzniknúť obavy z potenciálneho problému s možným nárastom počtu takýchto voličov, čo by mohlo spôsobiť organizačné komplikácie a zvýšenie počtu členov osobitných volebných komisií, tieto obavy sa napokon na jeseň 2022 nepotvrdili. Preto sa teraz, v čase niekoľko mesiacov do volieb plánovaných na 30.9.2023, zdá, že zákonodarca na Slovensku nie je objektívne nútený zaviesť žiadne trvalé opatrenia či úpravy volebného systému, a v podstate sa spolieha na to, že pandémia je už viac-menej zažehnaná a karanténa sa v čase konania volieb nebude týkať väčšieho počtu osôb, resp. v prípade úplného zrušenia povinnosti karantény dokonca nikoho, čo znamená, že žiadne osoby by nemali byť pripravené o svoje volebné právo zo zdravotných dôvodov súvisiacich s pandémiou COVID-19.¹⁶

¹⁶ Povinná karanténa pre osoby pozitívne na COVID-19 bola zrušená od 20.3.2023.